

(مقاله پژوهشی)

پیش‌بینی اخلاق کاری بر اساس مؤلفه‌های عدالت سازمانی ادراک شده

دکتر حسن قلاوندی*، فرشید اشرفی، معصومه علی‌زاده

گروه مدیریت آموزشی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه ارومیه

(تاریخ دریافت: ۹۵/۲/۱۵، تاریخ پذیرش: ۹۵/۴/۲۰)

چکیده

زمینه: دستیابی به اهداف در سازمان‌ها هنگامی میسر می‌شود که پیشرفت‌های اخلاق کاری در بین کارکنان وجود داشته باشد. هم‌چنین عدالت سازمانی ادراک شده در هر سازمان یکی از عوامل تأثیرگذار در ارتقای سطح اخلاق کاری به شمار می‌آید. پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی اخلاق کاری بر اساس مؤلفه‌های عدالت سازمانی ادراک شده توسط کارمندان دانشگاه ارومیه در سال تحصیلی ۹۴-۱۳۹۳ انجام شده است.

روش: پژوهش حاضر کاربردی و توصیفی - همبستگی است. جامعه آماری تحقیق شامل ۵۳۰ نفر کارمندان دانشگاه ارومیه بودند که ۲۲۵ نفر آنها از طریق نمونه‌گیری تصادفی انتخاب شدند. داده‌ها با استفاده از دو پرسشنامه استاندارد جمع‌آوری و به‌وسیله نرم‌افزار SPSS و با استفاده از آزمون‌های آماری مانوا و رگرسیون چندگانه برای فرضیه‌های پژوهشی، و آزمون t تک متغیره، برای سؤالات پژوهشی تجزیه و تحلیل شدند.

یافته‌ها: آزمون مانوا نشان داد که مؤلفه‌های عدالت سازمانی ادراک شده تأثیر معنی‌داری بر دو بعد اخلاق کاری شامل دلبستگی و روح جمعی در کار دارد. هم‌چنین براساس تحلیل رگرسیون چندگانه مؤلفه‌های عدالت سازمانی تمامی ابعاد اخلاق کاری کارمندان دانشگاه ارومیه را پیش‌بینی می‌کند، و در نهایت می‌توان نتیجه گرفت که عدالت سازمانی کارمندان دانشگاه تا حدودی در سطح مطلوبی و اخلاق کاری کارمندان در سطح مطلوبی قرار دارد.

نتیجه‌گیری: با توجه به نتایج آماری، کلیه فرضیات تأیید و این نتیجه حاصل گردید که مؤلفه‌های عدالت سازمانی کل ابعاد اخلاق کاری کارمندان دانشگاه ارومیه را پیش‌بینی می‌کنند.

کلیدواژه‌گان: اخلاق کاری، عدالت سازمانی، ارزش‌های اخلاقی

سرآغاز

هنجارهایی است که کارکنان در انجام کار مورد استفاده قرار می‌دهند (۳). اخلاق کاری، متعهد شدن توان ذهنی، روانی و جسمانی فرد یا گروه به اندیشه جمعی در جهت اخذ قوا و استعداد درونی گروه و فرد برای توسعه به هر نحو است. ارزش‌ها و باورهای مورد پذیرش بر رفتار اجتماعی افراد که به عنوان جزء مهمی از رفتارهای انسانی به شمار می‌رود تأثیر کامل دارد. بنابراین اخلاق کاری پایه اصلی سرمایه ملت‌ها را تشکیل می‌دهد، و اخلاق کاری مهم‌ترین عامل فرهنگی توسعه در سازمان‌های اداری محسوب می‌شود (۴). اخلاق کاری پیشرفته، باعث می‌شود بهره‌وری بیشتر شود، کیفیت محصول تولیدی بالاتر رود، رضایت شغلی^۲ بیشتر گردد، غیبت از کار کمتر شود و

رعایت اخلاق و حفظ ارزش‌های اخلاقی به صورت یکی از مهم‌ترین پدیده‌هایی درآمده است که در بیشتر سازمان‌ها مورد توجه قرار می‌گیرد. اصول اخلاقی به صورت بخشی از سیاست‌های رسمی و فرهنگ‌های غیررسمی سازمان‌ها درآمده است (۱). اخلاق یعنی رعایت اصول معنوی و ارزش‌هایی که بر رفتار شخص یا گروه حاکم است، مبنی بر اینکه درست چیست و نادرست کدام است؟ امروزه سرمایه انسانی حیاتی‌ترین عنصر راهبردی و اساسی‌ترین راه برای افزایش اثربخشی و کارایی سازمان است و پیشرفت و ترقی جامعه را نیز به دنبال خواهد داشت (۲) و اخلاق کاری^۱، مجموعه ارزش‌ها و

* نویسنده مسؤول: نشانی الکترونیکی: galavandi @ gmail.com

مجموعه‌ای از انسان‌ها که با یکدیگر زندگی می‌کنند و دارای انواع ارتباطات و داد و ستدهای فرهنگی و اقتصادی و سیاسی هستند، در همه اشکال ساده و پیچیده آن دارای ساختار است. عدالت سازمانی^۸ به طور گسترده در رشته‌های مدیریت، روانشناسی کاربردی و رفتار سازمانی مورد بررسی قرار گرفته است (۱۱). پژوهشگری اصطلاح «عدالت سازمانی» را برای اشاره به میزانی که افراد تصمیمات سازمانی را منصفانه ادراک می‌کنند، به کار برد (۱۲).

عدالت سازمانی اصطلاحی است که برای توصیف نقش عدالت که به طور مستقیم با موقعیت شغلی^۹ ارتباط دارد به کار می‌رود. به خصوص در عدالت سازمانی مطرح می‌شود که باید با چه شیوه‌هایی با کارکنان رفتار کرد تا احساس کنند که به صورت عادلانه با آنان برخورد شده است (۱۳).

عدالت سازمانی ۳ شکل اصلی دارد:

۱- عدالت توزیعی^{۱۰}: عدالت توزیعی به عنوان ادراک از انصاف در مورد ستاده‌های عینی مانند حقوق تعریف می‌شود. (۱۴ و ۱۵).

۲- عدالت رویه‌ای^{۱۱}: عدالت رویه‌ای مربوط به واکنش افراد به فرایندهایی است که از طریق آن‌ها پاداش تعیین می‌شود و به عنوان ادراک از انصاف در مورد رویه‌های تصمیم‌گیری تعریف می‌شود (۱۶).

۳- عدالت مرآوده‌ای^{۱۲}: عدالت مرآوده‌ای تحت عنوان ادراک از انصاف در مورد چگونگی تصویب و ارائه قوانین توسط مدیران، تعریف شده و بر روابط بین فردی تمرکز می‌کند. (۱۷).

محققانی در مقاله‌ای به نام «اخلاق کاری؛ ضرورتی برای سازمان» نتیجه‌گیری می‌کنند که رعایت اخلاق کاری در سازمان، امری لازم و ضروری است تا سازمان از یک سو جامعه را دچار تعارض نکند و از سوی دیگر، با اتخاذ تصمیمات منطقی و خردمندانه منافع بلندمدت خود را تضمین کند. آن چیزی که در مواجهه با مفهوم اخلاق کاری باید مد نظر قرار گیرد، این است که نخست اخلاق کاری، دربرگیرنده اخلاق فردی و اخلاق شغلی است، اما از هر دو فراتر رفته و به سازمان به مثابه یک مجموعه حقوقی ناظر است. دوم آنکه امروزه رویکردی

سرعت کار فزونی یابد که ماحصل آن موفقیت سازمان در دستیابی به اهداف است. بر همین اساس، اخلاق کاری برای مسئولان سازمان‌ها اهمیت زیادی دارد و یک عامل مهم در استخدام کارکنان به شمار می‌آید (۵). تدوین منشور اخلاقی^۳ کارکنان که در برگزیده ارزش‌های فرهنگی جامعه و اخلاقیات مورد نظر سازمان باشد یکی از زمینه‌های مهم محسوب می‌شود که براساس آن، اعضای سازمان از یک سرمشق و رهنمود کلی اخلاقی و ارزشی تبعیت کرده و فرهنگی منسجم در سازمان به وجود می‌آید (۶).

ابعاد تبیین‌کننده اخلاق کار شامل موارد زیر می‌باشد:

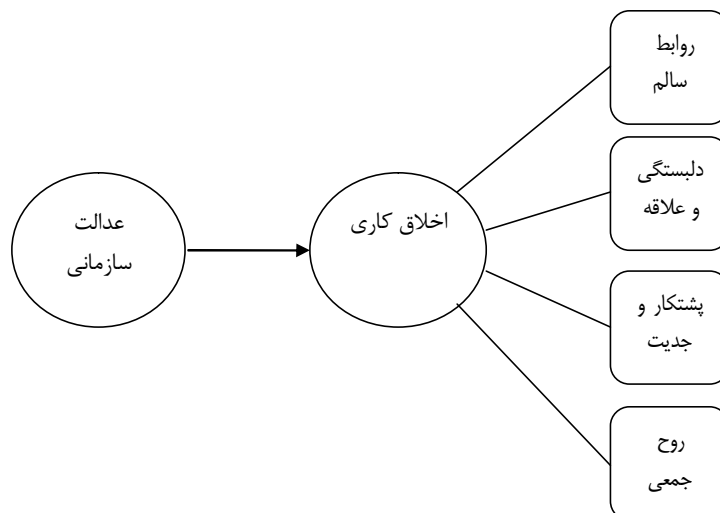
روابط سالم و انسانی^۴ در محیط کار: روابط انسانی توان برقراری ارتباط از طریق پذیرفتن وجود شخصیت و ویژگی‌های فردی و همه تفاوت‌هایی که با یک فرد دارند، در نظر گرفته می‌شود. (۷).
۱- دلبستگی و علاقه به کار: ویژگی‌های مربوط به برآوردن انتظارات و توقع‌های شغلی و توافق ضمنی برای رفتن به مأموریت‌های شغلی را توصیف می‌کند (۸).

۲- پشتکار و جدیت^۵ در کار: سخت‌کوشی و تلاش که نشان دهنده اعتقاد به انجام کارهای سخت است از ابعاد اخلاق کار می‌باشد و از ویژگی‌های این بعد می‌توان، به میزان رغبت در کار، وظیفه‌شناسی در کار، سخت‌کوشی، سماجت و اصرار در کار و خبرگی در کار، را نام برد.

۳- روح جمعی و مشارکت^۶ در کار: روح جمعی یکی از مهم‌ترین ملزومات فعالیت‌های جمعی در هر جامعه برشمرد و در تعریف جامعه شناختی دلگرمی جمعی، افراد باید همواره به گروه متعصب و تمامی تلاش خود را بکار گیرد تا بقا و دوام آن حفظ شود (۹).

از نظر کلی اخلاق کاری در ادیان یکتا پرست اشاره‌ای است به مجموعه آموزه‌های دینی که بر مبنای آنها افراد نحوه کار و فعالیت خود را تنظیم نموده و به پیش می‌برند. بر این اساس اخلاق کاری، بخشی از اخلاق زندگی محسوب می‌شود (۱۰).

از سوی دیگر احساس عدالت و انصاف نقش مهمی در زندگی روزمره دارد؛ به ویژه این امر در سازمان‌ها که کارکنان نسبت به مسائلی مانند حقوق‌های شان در مقایسه با دیگران، حساس هستند، واقعیت می‌یابد. عدالت به صورت وصف ساختار اجتماعی جامعه، یعنی

نگاره ۱. مدل مفهومی پژوهش حاضر (محقق ساخته)

هدف کلی تحقیق حاضر پیش‌بینی اخلاق کاری براساس مؤلفه‌های عدالت سازمانی ادراک شده توسط کارمندان دانشگاه ارومیه در سال تحصیلی ۹۴-۹۳ می‌باشد.

روش

پژوهش حاضر از نظر شیوه انجام توصیفی (غیر آزمایشی) از نوع تحقیقات همبستگی می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش شامل تمامی کارمندان دانشگاه ارومیه در سال تحصیلی ۹۴-۹۳ می‌باشند. حجم جامعه آماری ۵۳۰ نفر است. در این تحقیق برای تعیین حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده شد. و روش نمونه گیری بکار گرفته شده روش تصادفی طبقه‌ای است. این فرمول در زیر عنوان شده است. که در این فرمول:

$$t = \text{درصد خطای معیار ضریب اطمینان قابل قبول}$$

$$d = \text{درجه اطمینان یا دقت احتمالی مطلوب}$$

$$s = \text{نسبتی از جمعیت فاقد صفت معین}$$

$$N = \text{تعداد افراد جامعه}$$

با استفاده از این فرمول حجم نمونه ۲۲۵ نفر برآورد شد. یافته‌های توصیفی پژوهش حاضر نشان دهنده آن است که در مورد جنسیت پاسخگویان از ۲۲۵ نفری که به این سؤال پرسشنامه پاسخ گفته‌اند، ۱۵۰ نفر مرد و مابقی یعنی ۷۵ نفر زن بودند. هم چنین ۵۶ نفر از پاسخ دهندگان مجرد و مابقی یعنی ۱۶۹ نفر از ایشان متأهل و درنهایت مشاهده گردید که بیشترین

استراتژیک به اخلاق حرفه‌ای پیدا شده است و به همین دلیل مسئولیت معنوی شرکت به مدیران استراتژیست سپرده می‌شود. سوم آنکه آنچه از معضلات اخلاقی سازمانی گره‌گشایی می‌کند، رویکرد «مسئله محور» است. (۱۸).

محققان دیگری در پژوهشی به نام «بررسی پیامدهای ارزش‌های اخلاقی سازمان» نتیجه می‌گیرند که که ارزش‌های اخلاقی سازمان به‌طور مثبتی بر عدالت رویه‌ای و عدالت توزیعی تأثیر دارد. عدالت رویه‌ای و عدالت توزیعی نیز به‌طور مثبتی بر تعهد سازمانی کارکنان تأثیر دارد. تعهد سازمانی به‌طور مثبتی بر رفتار اخلاقی کارکنان تأثیر می‌گذارد. هم چنین رفتار اخلاقی نیز به‌طور مثبتی بر بُعد جوانمردی و بُعد نوع دوستی رفتارهای شهروندی سازمانی تأثیر می‌گذارد (۱۹).

در تحقیقی که محققان در آمریکا تأثیر ادراکات از عدالت سازمانی بر روابط و نتایج کاری کارکنان در بافت چندملیتی را بررسی کردند نشان دادند که عدالت سازمانی با افزایش رضایت و عملکرد و کاهش غیبت کاری رابطه دارد (۲۰).

در پژوهشی دیگری که در یک موسسه بازرگانی در مورد قوای درک فروشندگان از اصول اخلاق کار و رفتارهای مصرفی^{۱۳} و روابط موجود میان این مشاهدات و رضایت شغلی فروشندگان انجام گرفت، این نتیجه به‌دست آمده است که رابطه مثبتی بین ادراک فروشندگان از اخلاق کار و اصول اخلاقی کارفرمایان و رضایت شغلی آنان وجود دارد (۲۱).

ضرایب پایایی برای هریک از زیر مقیاس‌های پرسشنامه‌های مذکور در جدول ۱ نشان داده شده است.

جدول ۱. ضرایب پایایی برای هریک از زیر مقیاس‌های پرسشنامه

ردیف	متغیر	میزان آلفای کرونباخ
۱	اخلاق کاری	۰/۹۵
۲	عدالت سازمانی	۰/۷۸

یافته‌ها

سؤال اول تحقیق: وضعیت عدالت سازمانی کارمندان دانشگاه ارومیه چگونه است؟

جدول ۲ نشان می‌دهد که میانگین کلی عدالت سازمانی پاسخ دهندگان بین ۳/۱۹ تا ۳/۳۸ با میانگین ۳/۲۹ و انحراف استاندارد ۰/۷۳۳ می‌باشد. همچنین در مورد هر کدام از مؤلفه‌های عدالت سامانی نیز به نتایج زیر به دست آمد برای عامل عدالت توزیعی: نمره حداقل ۳/۲۱ و حداکثر ۳/۴۰ با میانگین ۳/۳۱ و انحراف استاندارد ۰/۷۳۸ به دست آمد همچنین برای عامل عدالت رویه‌ای نمره حداقل ۳/۱۱ و حداکثر ۳/۳۳ با میانگین ۳/۲۲ و انحراف استاندارد ۰/۸۱۴ به دست آمد همچنین برای عامل عدالت مرادده‌ای نمره حداقل ۳/۲۲ و حداکثر ۳/۴۶ با میانگین ۳/۲۹ و انحراف استاندارد ۰/۸۹۷ به دست آمد به توجه به اینکه میانگین کل عدالت سازمانی با توجه به میانگین ۳/۲۹ مقدار ۶۵/۸ درصد برای نمره حداکثر ۵ را به دست می‌دهد.

براساس نتایج به دست آمده میتوان نتیجه گرفت که عدالت سازمانی کارمندان دانشگاه تا حدودی در سطح مطلوبی قرار دارد.

سؤال دوم تحقیق: وضعیت اخلاق کاری کارمندان دانشگاه ارومیه چگونه است؟

گروه سنی پاسخ دهندگان بین ۴۰ تا ۴۹ سال با ۸۵ نفر و درصد فراوانی ۳۷/۸٪ و کمترین گروه سنی ۶۰ تا ۶۹ با ۲ نفر و ۰/۹ درصد فراوانی را شامل می‌شوند.

در پژوهش حاضر از پرسشنامه استاندارد برای جمع آوری اطلاعات استفاده شده است که در ادامه به معرفی ابزارهای اندازه گیری (پرسشنامه) پرداخته شده است:

الف- پرسشنامه استاندارد اخلاق کار که در سال ۱۹۹۰ طراحی گردید و دارای چهار بعد دلبستگی و علاقه به کار، پشتکار و جدیت در کار، روابط سالم انسانی در محل کار، روح جمعی و مشارکت در کار می‌باشد و دارای ۲۳ گویه است. پرسش نامه اخلاق کاری به سنجش و بررسی ابعاد مختلف اخلاق کاری می‌پردازد، پایایی این پرسش نامه با استفاده از روش آلفای کرونباخ در ایران مورد سنجش قرار گرفت و میزان ۰/۸۵ برای این پرسشنامه گزارش شده است.

ب- پرسشنامه استاندارد عدالت سازمانی که در سال ۱۹۹۳ طرح ریزی گردید و دارای سه بعد عدالت توزیعی، رویه ای و مرادده ای می‌باشد که دارای ۲۳ گویه بوده و در یک طیف لیکرت ۵ گزینه ای از کاملا مخالفم تا کاملا موافقم اندازه گیری می‌شود. این پرسشنامه در ایران اعتباریابی شده است و پایایی آن ۰/۸۲ تعیین گردیده است.

$$n = \frac{Nt^2s^2}{Nd^2 + t^2s^2}$$

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها در این پژوهش، با استفاده از نرم افزار spss نسخه ۲۰ شاخص‌های توصیفی متغیرهای تحقیق مشخص شد، سپس در ادامه برای آزمون آماری فرضیه اول تحقیق از آزمون مانوا و برای بقیه فرضیه‌ها از رگرسیون چندگانه استفاده شد. و برای بررسی آماری سؤالات تحقیق از آزمون t تک متغیره استفاده شد. در این تحقیق برای مشخص نمودن پایایی پرسشنامه‌ها از ضریب آلفای کرونباخ استفاده گردیده است. در این روش برای محاسبه هماهنگی درونی ابزار اندازه گیری از جمله پرسشنامه‌ها یا آزمون‌هایی که ویژگی‌های مختلف را اندازه گیری می‌کنند بکار می‌رود.

جدول ۲. نمره و میانگین کلی و عوامل عدالت سازمانی کارمندان دانشگاه ارومیه

تعداد	حداقل	حداکثر	میانگین	انحراف استاندارد	
۲۲۵	۳/۲۱	۳/۴۰	۳/۳۱	۰/۷۳۸	عامل عدالت توزیعی
۲۲۵	۳/۱۱	۳/۳۳	۳/۲۲	۰/۸۱۴	عامل عدالت رویه ای
۲۲۵	۳/۲۲	۳/۴۶	۳/۳۴	۰/۸۹۷	عامل عدالت مراوده ای
۲۲۵	۳/۱۹	۳/۳۸	۳/۲۹	۰/۷۳۳	نمره کلی عدالت سازمانی

جدول ۳. نمره و میانگین کلی و عوامل اخلاق کاری کارمندان دانشگاه ارومیه

تعداد	حداقل	حداکثر	میانگین	انحراف استاندارد	
۲۲۵	۴/۱۴	۴/۳۳	۴/۲۳	۰/۷۲۸	دلبستگی و علاقه به کار
۲۲۵	۴/۳۲	۴/۴۵	۴/۳۹	۰/۵۰۶	پشتکار و جدیت در کار
۲۲۵	۴/۳۰	۴/۴۴	۴/۳۷	۰/۵۲۸	روابط سالم و انسانی در محل کار
۲۲۵	۴/۲۵	۴/۴۰	۴/۳۲	۰/۵۷۶	روح جمعی و مشارکت در کار
۲۲۵	۴/۲۶	۴/۴۰	۴/۳۳	۰/۵۰۶	اخلاق کاری کل

جمعی و مشارکت در کار ($P=0/024$) و میزان اشتراک ($P=0/733$) را نشان می‌دهد، با توجه به مقدار F و سطح معنی داری و میزان اشتراک دو بعد دلبستگی و علاقه به کار و روح جمعی و مشارکت در کار با توجه به توان آزمون فرضیه اول در مورد این دو زیر مؤلفه تأیید می‌گردد، در خصوص دو مؤلفه باقی مانده با توجه به کم بودن توان آزمون نمی‌توان اظهار نظری کرد.

فرضیه شماره دو: مؤلفه‌های عدالت سازمانی بعد دلبستگی و علاقه به کار کارمندان دانشگاه ارومیه را پیش‌بینی می‌کند.

با توجه به جدول ۳ میزان اخلاق کاری کارمندان دانشگاه ارومیه با حداقل ۴/۲۶ و حداکثر ۴/۴۰ دارای میانگین ۴/۳۳ و انحراف استاندارد ۰/۵۰۶ می‌باشد. با استناد به این نتایج و با توجه به مقدار میانگین ۴/۳۳ که برابر با ۸۶/۶ درصد برای مقدار حداکثر امتیاز ۵ سؤالات پرسشنامه به دست می‌آید که این مقدار نشان دهنده سطح مطلوبی از اخلاق کاری کارمندان دانشگاه ارومیه می‌باشد.

فرضیه شماره یک: مؤلفه‌های عدالت سازمانی کل ابعاد اخلاق کاری کارمندان دانشگاه ارومیه را پیش‌بینی می‌کند. در جدول ۴ ضرایب F ، تأثیر عدالت سازمانی بر ابعاد اخلاق کاری به صورت زیر نشان می‌دهد: بعد دلبستگی و علاقه به کار ($P=0/018$) با میزان اشتراک ۰/۰۴۵، پشتکار و جدیت در کار ($P=0/708$) با میزان اشتراک ۰/۰۰۶ و روابط سالم و انسانی در محیط کار ($P=0/726$) با میزان اشتراک ($P=0/006$) و روح

جدول ۴. آزمون تحلیل واریانس چند متغیری ابعاد عدالت سازمانی با ابعاد اخلاق کاری

ابعاد اخلاق کاری	لامبدای ویلکز	F	سطح معنی داری	میزان اشتراک	توان آزمون
دلبستگی و علاقه به کار	۰/۹۵۵	۳/۴۱۷	۰/۰۱۸	۰/۰۴۵	۰/۷۶۴
پشتکار و جدیت در کار	۰/۹۹۴	۰/۴۶۴	۰/۷۰۸	۰/۰۰۶	۰/۱۴۳
روابط سالم و انسانی در محل کار	۰/۹۹۴	۰/۴۳۷	۰/۷۲۶	۰/۰۰۶	۰/۱۳۷
روح جمعی و مشارکت در کار	۰/۹۵۸	۳/۱۹۶	۰/۰۲۴	۰/۰۴۲	۰/۷۳۳

جدول ۵. رگرسیون چند گانه برای پیش‌بینی دلبستگی به کار از روی مؤلفه‌های عدالت سازمانی

مدل	ضریب همبستگی	R ²	R ² تعدیل شده	خطای استاندارد پیش‌بینی شده
عدالت سازمانی	۰/۴۲۰	۰/۱۷۷	۰/۱۶۶	۰/۶۶۵

جدول ۶. آزمون تحلیل واریانس برای ارزیابی خطی بودن رابطه (ANOVA)

مدل	منبع تغییرات	مجموع مجذورات	df	میانگین مجذورات	F	P
ابعاد عدالت سازمانی	رگرسیون	۲۰/۹۹۸	۳	۶/۹۹۹	۱۵/۸۱۴	
	باقیمانده	۹۷/۸۱۳	۲۲۱	۰/۴۴۳		۰/۰۰۰
	کل	۱۱۸/۸۱۱	۲۲۴			

جدول ۷. ضرایب استاندارد و غیراستاندارد شده متغیرهای مستقل معنی‌دار

مدل	ضرایب استاندارد نشده		ضرایب استاندارد شده		مقدار آماره t	مقدار p	نتیجه آزمون
	مقدار ضریب B	ضریب	مقدار ضریب B	ضریب			
مقدار ثابت	۳/۰۱۰	۰/۲۱۳			۱۴/۱۵۱	۰/۰۰۰	رد Ho
عدالت توزیعی	۰/۲۵۸	۰/۰۸۳	۰/۲۶۲		۳/۱۲۸	۰/۰۰۲	
عدالت رویه ای	-۰/۲۳۷	۰/۱۰۲	-۰/۲۶۵		-۲/۳۳۴	۰/۰۲	
عدالت مراوده ای	۰/۳۴۰	۰/۰۸۷	۰/۴۱۹		۳/۹۰۷	۰/۰۰۰	

جدول ۸. رگرسیون چند گانه برای پیش‌بینی پشتکار و جدیت در کار از روی مؤلفه‌های عدالت سازمانی

مدل	ضریب همبستگی	R ²	R ²	خطای استاندارد پیش‌بینی شده
عدالت سازمانی	۰/۳۶۲	۰/۱۳۱	۰/۱۱۹	۰/۴۷۵

جدول ۹. آزمون تحلیل واریانس برای ارزیابی خطی بودن رابطه (ANOVA)

مدل	منبع تغییرات	مجموع مجزورات	df	میانگین مجزورات	F	P
ابعاد عدالت سازمانی	رگرسیون	۷/۵۲۵	۳	۲/۵۰۸	۱۱/۰۸۶	۰/۰۰۰
	باقیمانده	۵۰/۰۰۲	۲۲۱	۰/۲۲۶		
	کل	۵۷/۵۲۷	۲۲۴			

جدول ۱۰. ضرایب استاندارد و غیراستاندارد شده متغیرهای مستقل معنی‌دار

مدل	ضرایب استاندارد نشده		ضرایب استاندارد شده		مقدار آماره t	مقدار p	نتیجه آزمون
	مقدار ضریب B	ضریب	مقدار ضریب B	ضریب			
مقدار ثابت	۳/۶۶۳	۰/۱۵۲			۲۴/۰۸۹	۰/۰۰۰	رد Ho
عدالت توزیعی	۰/۱۳۴	۰/۰۵۹	۰/۱۹۶		۲/۲۷۶	۰/۰۲۴	
عدالت رویه ای	-۰/۱۳۴	۰/۰۷۳	-۰/۲۱۶		-۱/۸۵۱	۰/۰۶۶	
عدالت مراوده ای	۰/۲۱۴	۰/۰۶۲	۰/۳۷۹		۳/۴۳۹	۰/۰۰۱	

فرضیه شماره سه: مؤلفه‌های عدالت سازمانی بعد پشتکار و جدیت در کار را در کارمندان دانشگاه ارومیه پیش‌بینی می‌کند.

مقدار F محاسبه شده (آماره آزمون $F=11/086$) بزرگتر از F جدول بوده و در منطقه فرض خلاف قرار می‌گیرد. با توجه به اینکه سطح معنی داری خیلی کمتر از سطح خطاست ($0/01 =$

مقدار F محاسبه شده (آماره آزمون $F=15/814$) بزرگتر از F جدول بوده و در منطقه فرض خلاف قرار می‌گیرد. با توجه به اینکه سطح معنی داری خیلی کمتر از سطح خطاست ($0/01 =$ درحالی که $p=0/000$). لذا رابطه خطی بین متغیرها تأیید می‌شود. بنابراین فرض H صفر با سطح ۹۹ درصد رد می‌شود. یعنی بین متغیرهای مورد بحث رابطه خطی وجود دارد.

در حالیکه $(p = 0/000)$. لذا رابطه خطی بین متغیرها تأیید می‌شود. بنابراین فرض H صفر با سطح ۹۹ درصد رد می‌شود. یعنی بین متغیرهای مورد بحث رابطه خطی وجود دارد.

جدول ۱۱. رگرسیون چند گانه برای پیش‌بینی روابط سالم و انسانی در محل کار از روی مؤلفه‌های عدالت سازمانی

مدل	ضریب همبستگی	R^2	R^2 تعدیل شده	خطای استاندارد پیش‌بینی شده
عدالت سازمانی	۰/۳۳۷	۰/۱۱۳	۰/۱۰۱	۰/۵۰۰

جدول ۱۲. آزمون تحلیل واریانس برای ارزیابی خطی بودن رابطه (ANOVA)

مدل	منبع تغییرات	مجموع مجزورات	df	میانگین مجزورات	F	P
ابعاد عدالت سازمانی	رگرسیون	۷/۰۸۸	۳	۲/۳۶۳	۹/۴۳۰	۰/۰۰۰
	باقیمانده	۵۵/۳۷۰	۲۲۱	۰/۲۵۱		
	کل	۶۲/۴۵۸	۲۲۴			

جدول ۱۳. ضرایب استاندارد و غیراستاندارد شده متغیرهای مستقل معنی‌دار

مدل	ضرایب استاندارد نشده		ضرایب استاندارد شده		مقدار آماره t	مقدار p	نتیجه آزمون
	مقدار ضریب B	ضریب خطای معیار	مقدار ضریب B	مقدار ضریب B			
مقدار ثابت	۳/۷۲۹	۰/۱۶۰			۲۳/۳۰۰	۰/۰۰۰	رد H_0
عدالت توزیعی	-۰/۱۴۵	۰/۰۶۲	-۰/۲۰۳		۲/۳۳۴	۰/۰۲۰	
عدالت رویه ای	-۰/۱۸۵	۰/۰۷۶	-۰/۲۸۵		-۲/۴۲۴	۰/۰۱۶	
عدالت مراوده ای	-۰/۲۲۹	۰/۰۶۶	-۰/۳۹۰		۳/۵۰۰	۰/۰۰۱	

فرضیه شماره پنج: مؤلفه‌های عدالت سازمانی بعد روح جمعی و مشارکت در کار کارمندان دانشگاه ارومیه را پیش‌بینی می‌کند. مقدار F محاسبه شده (آماره آزمون $F=15/145$) بزرگتر از F جدول بوده و در منطقه فرض خلاف قرار می‌گیرد. با توجه به اینکه سطح معنی داری خیلی کمتر از سطح خطاست ($0/01 =$ در حالیکه $p=0/000$). لذا رابطه خطی بین متغیرها تأیید می‌شود. بنابراین فرض H صفر با سطح ۹۹ درصد رد می‌شود. یعنی بین متغیرهای مورد بحث رابطه خطی وجود دارد.

فرضیه شماره چهار: مؤلفه‌های عدالت سازمانی بعد روابط سالم و انسانی در محل کار کارمندان دانشگاه ارومیه را پیش‌بینی می‌کند.

مقدار F محاسبه شده (آماره آزمون $F=9/430$) بزرگتر از F جدول بوده و در منطقه فرض خلاف قرار می‌گیرد. با توجه به اینکه سطح معنی داری خیلی کمتر از سطح خطاست ($0/01 =$ در حالیکه $p=0/000$). لذا رابطه خطی بین متغیرها تأیید

جدول ۱۴. رگرسیون چند گانه برای پیش‌بینی روح جمعی و مشارکت در کار از روی مؤلفه‌های

عدالت سازمانی				
مدل	ضریب همبستگی	R ²	R ²	خطای استاندارد پیش‌بینی شده
عدالت سازمانی	۰/۴۱۳	۰/۱۷۱	۰/۱۵۹	۰/۵۲۸

جدول ۱۵. آزمون تحلیل واریانس برای ارزیابی خطی بودن رابطه (ANOVA)

مدل	منبع تغییرات	مجموع مجزورات	df	میانگین مجزورات	F	P
ابعاد عدالت سازمانی	رگرسیون	۱۲/۶۹۹	۳	۴/۲۳۳	۱۵/۱۴۵	۰/۰۰۰
	باقیمانده	۶۱/۷۷۰	۲۲۱	۰/۲۸۰		
	کل	۷۴/۴۶۹	۲۲۴			

جدول ۱۶. ضرایب استاندارد و غیر استاندارد شده متغیرهای مستقل معنی‌دار

مدل	ضرایب استاندارد نشده		ضرایب استاندارد شده		مقدار p	نتیجه آزمون
	مقدار ضریب B	ضریب خطای معیار	مقدار ضریب β	مقدار آماره t		
مقدار ثابت	۳/۴۱۴	۰/۱۶۹		۲۰/۱۹۷	۰/۰۰۰	رد Ho
عدالت توزیعی	۰/۲۶۰	۰/۰۶۶	۰/۳۳۴	۳/۹۷۱	۰/۰۰۰	
عدالت رویه ای	-۰/۲۴۳	۰/۰۸۱	-۰/۳۴۳	-۳/۰۱۰	۰/۰۰۳	
عدالت مراوده ای	۰/۲۵۰	۰/۰۶۹	۰/۳۹۰	۳/۶۱۵	۰/۰۰۰	

بحث

پشتکار و جدیت در کار از سطح مطلوب تری نسبت به سایر مؤلفه‌ها برخوردار است.

نتایج تحقیق در مورد فرضیه اول، کل ابعاد اخلاق کاری کارمندان دانشگاه ارومیه را پیش‌بینی می‌کند. سطح معنی داری و میزان اشتراک دو بعد دلبستگی و علاقه به کار و روح جمعی و مشارکت در کار با توجه به توان آزمون فرضیه اول در مورد این دو زیر مؤلفه تأیید می‌گردد، در خصوص دو مؤلفه باقی مانده با توجه به کم بودن توان آزمون نمی‌توان اظهار نظری کرد و ابعاد

براساس سؤال اول تحقیق، می‌توان نتیجه گرفت که عدالت سازمانی کارمندان دانشگاه تا حدودی در سطح مطلوبی قرار دارد. هم چنین یافته‌های تحقیق مربوط به سؤال ۲ پژوهش نشان دهنده سطح مطلوبی از اخلاق کاری کارمندان دانشگاه ارومیه می‌باشد. مشاهده می‌گردد که هر چند تمامی مؤلفه‌های اخلاق کاری کارمندان در وضعیت مطلوبی قرار دارد ولی مؤلفه

* با اتخاذ تدابیری همچون مشوق‌ها و برگذاری دوره‌های کوتاه‌مدت و بالابردن سطح انگیزش و وابستگی افراد موجبات افزایش سطح مطلوبیت عدالت سازمانی در بین کارمندان دانشگاه ارومیه را فراهم نمایند.

* با برگزاری جلسات دوره‌ای کارکنان و تجلیل از کارمندان نمونه اخلاقی موجبات افزایش انگیزش کارکنان در ارتباط با افزایش سطح اخلاق کاری ایشان فراهم گردد.

* با اتخاذ تدابیری که دل‌بستگی و علاقه به کار را افزایش می‌دهد همچون برگزاری اردوها و دوره‌های فرهنگی، با ارتقای این بعد از اخلاق کاری، موجبات افزایش و ارتقای عدالت سازمانی نیز فراهم آید.

* با پیگیری‌ها و پشتیبانی‌های دوره‌ای از وضعیت پشتکار و جدیت در کار کارمندان و همچنین برگزاری دوره‌های تفریحی که به‌عنوان مشوق‌هایی در طی دوران کاری موجبات ارتقای پشتکار و جدیت در کار کارمندان را فراهم می‌آورد، به رشد و بهتر شدن وضعیت عدالت سازمانی کمک شود.

* جهت تقویت و بهبود وضعیت عدالت سازمانی با ارائه دوره‌های آموزشی، نصب پلاکاردهایی با مضمون‌های مرتبط، توزیع بوروشورها و برگزاری کلاس‌های تقویت روابط و دوره‌های آموزشی که موجب بهبود روابط سالم و انسانی در محیط کار می‌شود، برای ارتقای عدالت سازمانی اقدام شود.

* با برگزاری دوره‌های آموزشی ضمن خدمت برای کارمندان و برگزاری مراسمات فرهنگی و تفریحی که به‌صورت دسته جمعی در محیط دانشگاه و با هماهنگی دانشگاه انجام می‌گیرد موجبات افزایش روح جمعی و مشارکت در کار کارمندان ارومیه برای ارتقای عدالت سازمانی فراهم گردد.

نتیجه‌گیری

رعایت اخلاق و حفظ ارزش‌های اخلاقی به صورت یکی از مهم‌ترین پدیده‌هایی درآمده است که در بیشتر سازمان‌ها مورد توجه قرار می‌گیرد. اصول اخلاقی به‌صورت بخشی از سیاست‌های رسمی^{۱۴} و فرهنگ‌های غیررسمی^{۱۵} سازمان‌ها در آمده است. اصول اخلاقی در مدیریت همان اصولی است که به‌هنگام تصمیم‌گیری و رفتار (در رابطه با درست یا نادرست

دل‌بستگی و علاقه به کار و روح جمعی و مشارکت در کار اخلاق کاری کارمندان دانشگاه ارومیه توسط عدالت سازمانی قابل پیش‌بینی می‌باشند. محقق دیگری نیز در تحقیقی بنام «رویکرد نظری به دانش اخلاق حرفه‌ای» بیان می‌کند که اخلاق حرفه‌ای به‌عنوان شاخه‌ای از دانش اخلاق به بررسی تکالیف اخلاقی در یک حرفه و مسائل اخلاقی آن می‌پردازد و درصدد ارائه شیوه‌ها و دستورالعمل‌هایی است که این تکالیف را برای افراد و گروه‌های حرفه‌ای تعیین نماید که با نتایج تحقیق همسو است (۲۲).

براساس نتایج به‌دست آمده از فرضیه دوم پژوهش مؤلفه‌های عدالت سازمانی بعد دل‌بستگی و علاقه به کار کارمندان دانشگاه ارومیه را پیش‌بینی می‌کند با توجه به اینکه سطح معنی‌داری خیلی کمتر از سطح خطاست، لذا رابطه خطی بین متغیرها تأیید می‌شود. بنابراین فرض H صفر با سطح ۹۹ درصد رد می‌شود، که با نتایج حاصل از تحقیق برخی صاحب‌نظران همسو است (۲۱ و ۲۰).

طبق نتایج فرضیه سوم، مؤلفه‌های عدالت سازمانی بعد پشتکار و جدیت در کار را در کارمندان دانشگاه ارومیه پیش‌بینی می‌کند. با توجه به اینکه سطح معنی‌داری خیلی کمتر از سطح خطاست لذا رابطه خطی بین متغیرها تأیید می‌شود. بنابراین فرض H صفر با سطح ۹۹ درصد رد می‌شود. این نتایج با نتایج تحقیق محققان دیگر در این زمینه هم‌راستا می‌باشد و نتایج تحقیق ایشان را تأیید می‌نماید (۲۰ و ۱۸).

یافته‌های تحقیق ادعای محقق مبنی بر اینکه مؤلفه‌های عدالت سازمانی بعد روابط سالم و انسانی در محل کار کارمندان دانشگاه ارومیه را پیش‌بینی می‌کند (فرضیه چهارم) را تأیید کرده است که با نتایج تحقیق برخی صاحب‌نظران همسو است (۲۲ و ۱۸، ۱۹).

طبق نتایج فرضیه پنجم همانند فرضیه‌های قبل مورد تأیید قرار گرفت. بنابراین مؤلفه‌های عدالت سازمانی بعد روح جمعی و مشارکت در کار کارمندان دانشگاه ارومیه را پیش‌بینی می‌کند که با یافته‌های محققان دیگر نیز همسو است (۱۹ و ۱۸). بررسی‌های انجام شده در این پژوهش پیشنهادهایی را برای برنامه‌ریزان و دست‌اندرکاران نظام آموزش عالی و دانشگاه‌ها و مؤسسات اداری دیگر دارد که در ذیل عنوان شده است:

روابط سالم و انسانی	
5. Devotion to Work	دلبستگی و علاقه به کار
6. Perseverance and Seriousness	پشتکار و جدیت
7. Collective Spirit and Participation	روح جمعی و مشارکت
8. Organizational Justice	عدالت سازمانی
9. Work Positions	موقعیت شغلی
10. Distributive Justice	عدالت توزیعی
11. Procedural Justice	عدالت رویه‌ای
12. Interactional Justice	عدالت مراوده‌ای
13. Consumer Behaviors	رفتارهای مصرفی
14. Official Policy	سیاست‌های رسمی
15. Unofficial Cultures	فرهنگ‌های غیررسمی

بودن آنها)، از نظر اخلاقی مدیران را هدایت و راهنمایی می‌کند. از سوی دیگر «عدالت» ارزش نهایی و یگانه معیار سنجش ساختار اجتماعی مطلوب است، وزن و اهمیت عدالت برای نظام اجتماعی و ساختار همکاری اجتماعی نظیر اهمیت و منزلت بحث حقیقت برای معارف و کاوش‌های نظری است. عدالت سازمانی به‌طور گسترده در رشته‌های مدیریت، روان‌شناسی کاربردی و رفتار سازمانی مورد بررسی قرار گرفته است و برای اینکه مدیران اثر بخش باشند آن‌ها باید به شیوه عادلانه عمل کنند و مطمئن باشند زیر دستانشان، فعالیت‌های آنها را عادلانه تفسیر می‌کنند. با توجه به مطالبی که در بندهای بالا گذشت اهمیت و ضرورت پژوهشی با مؤلفه‌های تحقیق حاضر در دانشگاه ارومیه احساس می‌گردید بنابراین با هماهنگی‌های لازم تحقیق حاضر که به پیش‌بینی اخلاق کاری براساس مؤلفه‌های عدالت سازمانی ادراک شده توسط کارمندان دانشگاه ارومیه در سال تحصیلی ۹۳-۹۴ می‌پردازد به انجام رسید.

منابع

1. Bogt T, Raaijmakers Q, Wel F. (2014). Socialization and development of the work ethic among adolescents and young adults. *Journal of Vocational Behavior*; 66: 420-437.
2. Ronagi MH, Feyzi K. (2013). The relationship between work ethic and intelligence staff of international organizations in Iran. *Ethics in Science & Technology*; 8(2): 3. (In Persian).

ملاحظه‌های اخلاقی

در پژوهش حاضر اصول اخلاقی امانتداری و رضایت آگاهانه مورد توجه قرار گرفته است.

سپاسگزارى

از زحمات استاد ارجمند جناب آقای دکتر میرمحمد سیدعباس‌زاده که در پالایش داده‌ها و اصلاح مقاله کمک کردند، کمال تشکر و قدردانی به عمل می‌آید.

واژه‌نامه

1. Work Ethic	اخلاق کاری
2. Job Satisfaction	رضایت شغلی
3. Code of Ethics	منشور اخلاقی
4. Health and Human Relations	

14. Bygren M. (2004). Pay reference standards and pay satisfaction. *Social Science Research*; 33: 206-224.
15. Li-ping tang T, Li-na tang T, Homaifar BY. (2006). Income, the love of money, pay comparison and pay satisfaction. *Journal of Management Psychology*; 21: 476-491.
16. Tremblay M, Sire B, Balkin DB. (2000). The role of organizational justice in pay and employee benefit satisfaction, and its effects on work attitudes. *Group and Organizational Management*; 25: 269-290.
17. Elovainio M. (2013). Job decision attitude, organizational justice and health: Multilevel covariance structure analysis. *Social Science and Medicine*; 5(9): 59-69.
18. Amiri A, Mobini W. (2010). Work ethic, necessary for the organization. *Journal of Moral Knowledge*; 1(4): 137-159. (In Persian).
19. Baharifar E, Javaheri-Kamel M. (2010). The consequences of ethical values. *Police Human Development Journal*; 7(28): 25-108. (In Persian).
20. Poursoltani H, Mirzaee F, Zareian H. (2011). The relationship between perception of justice and job satisfaction among employees Institute of Physical Education and Sport Sciences Department of Sciences. *Journal of Sport Management and Movement Science*; 1(1): 70-59. (In Persian).
21. Petti John M, Charles B. (2014). Salesperson perceptions of ethical behaviors: Their influence on job satisfaction and turnover intention. *Journal of Business Ethics*; 4(78): 547-557.
22. Amel M. (2009). Theoretical approach to professional ethics. *Journal of Research Ethics*; 1(4): 113-148. (In Persian).
3. Melendez RM. (2001). Bodies at work: The work ethic and the body. [Ph.D thesis]. USA: Yale University.
4. Taheri M, Zanjirchi M, Nejatian M. (2013). The role of ethics in promoting organizational citizenship behavior. *Ethics in Science & Technology*; 6(2): 22. (In Persian).
5. Ruebusch P. (2003) Going from good to great. *Canadian Transportation and Logistics*; 106(10): 14-25.
6. Schwarzwald J, Koslowsky M, Shalit B. (1992). A field study of employees 'attitudes and behaviors after promotion decisions. *Journal of Applied Psychology*; 77(4): 511-514.
7. Khoneifar H. (2010). Code of ethics and loyalty to the professional ethics. *Technological-Philosophical Research Journal*; 11(1): 235-260. (In Persian).
8. Etebarian A, Salehi-Zadeh S, Saeedi P. (2010). Determining the gap between oral work ethics and practical work ethics in Isfahan organizations. Tehran: International Conference of Management & Innovation. (In Persian).
9. Ali AJ, Al-Owaihian A. (2008). Islamic work ethic: a critical review: Cross cultural management. *An International Journal*; 15(1): 5-19.
10. Golparvar M, Nadi MA. (2011). The mediating role of organizational loyalty in the relationship between work ethic with deviant behaviors in the workplace. *Ethics in Science & Technology*; 6(1): 2. (In Persian).
11. Parker RJ, Kohlmeyer JM. (2005). Organizational justice and turnover in public accounting firms; a research note. *Accounting, Organizations and Society*; 30: 357-369.
12. Greenberg J. (1990). Organizational justice: yesterday, today, and tomorrow. *J Manage*; 16: 399-432.
13. Naami AZ, Shokrkon H. (2006). Examine the relationship between organizational justice and organizational citizenship behavior in employees of an industrial organization in Ahvaz. *Journal of Education and Psychology*; 3(13). (In Persian).

